

ლიცეროს ცუხური საშური

საშურის მუნიციპალიტეტის ბაზეთი „საშურის მოამბის“ ღამატიკა
№3, 30 ოქტომბერი, პარასკევი, 2015 წელი

აკაკის პოეზია - ერის „ძვირფასი განძი“

და არ შედრეკება, თუნდაც ქვით ჩაიქოლოს.
აკაკი წერეთლის ღირიკის და, საერთოდ,
მთელი მისი შემოქმედების უმთავრესი,
წარმართველი გრძობაა პატრიოტიზმი.
ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეა მსჭვავ-

**ფანაფუნის 175,
გარდაცვალების 100 წელი**

აკაკი

რუსთაველის შემდეგ, ქართულ პოეზიაში, არც ერთ პოეტს არ ღირსებია ისეთი დიდი სახალხო სიყვარული და აღიარება, როგორც აკაკი წერეთელს. მის შემოქმედებაში, იმთავითვე, ერის სულიერ მისწრაფებათა, მის თავისებურებათა გამოხატულება დაინახეს. „ბედნიერი ნიჭის“ შემოქმედი უწოდა ილია ჭავჭავაძემ აკაკი წერეთელს. „შორეული თავისიანი“ არტურ ლასტი აკაკის მემკვიდრეობას ერის „ძვირფას განძად“ მიიჩნევდა.

აკაკი წერეთელი, თავისი შემოქმედებით მრავალმხრივობით ჭეშმარიტი სამოციანელია, იგი თითქმის ყველა ჟანრში მოღვაწეობდა. წერდა ლექსებს, პოემებს, დრამატულ თხზულებებს, მოთხრობებს, ლიტერატურულ-პუბლიცისტურ წერილებს, ფელეტონებს და ა. შ. მიუხედავად აღნიშნულისა, აკაკი, პირველ ყოვლისა, მაინც დარჩა ჭეშმარიტ ღირიკოსად.

გალაკტიონ ტაბიძის სიტყვებით, „**მრავალი პოეტი მისცა საქართველოს მეცხრამეტე საუკუნემ, მაგრამ ისეთი, რომელიც მთლიანად გამოსახავდა თავის თავს და თავის დროს, პოეზიაში, აკაკის მსგავსი არაფერია არის. მისი გულიდან ამოხეთქს მხოლოდ და მხოლოდ ბუნებრივი, ბაღდაუტანებელი ხმები, მას არა აქვს ყაღბი ნოტები. იგი მგოსანია ცოცხალი გრძობის“.**

აკაკი წერეთელი თავის ღირიკულ ლექსებში დიდ ადგილს უთმობს ხელოვნების რაობის, მისი საზოგადოებრივი შინაარსის ჩვენებას. მისთვის პოეზია მადლია, ცის ნიჭია, რომელიც ღმერთისგან ეძლევათ მხოლოდ რჩეულთ.

აკაკი წერეთელს, როგორც ხელოვანს მუდამ თან ახლავს იმის შეგნება, რომ პოეტის ნიჭს საფუძვლად უდევს ღვთაებრივი სიყვარულის გრძობა, რომელიც ავიწყებს მას ყოველგვარ განსაცდელს, ტანჯვას და ღმერთისადმი ლოცვად აღვლენილს, ათქმევინებს უხეივანის ქებათა-ქებას:

„რამ ამამაღლა? ვინ მაგრძობინა
ეს საიდუმლო, ღვთიური ძალა?...
ადამის ცოდვით მკრთალი ბუნება
ძლევა მოსილად გარდამიცვალა?! –
შენ, სიყვარულო, ცისა და ქვეყნის
კავშირო და, თან, შუამავალო!
შენ, რომლის ერთ წამს, იმ სანეტაროს
მზავარს იცოცხლემთლად ვანაცვალო!
შენ და მხოლოდ შენ, ციურ ნიჭო,
გამოუთქმელო კაცთა ენითა...
შენგან მგოსანი ფრთებშესხმული ვარ
და მონავარდუ აღმაფრენითა“...

პოეტი ერთგვარი პოლემიკური მტკიცების გზით ამკვიდრებს იმ შეგნებას, რომ ხელოვანი განსხვავდება ჩვეულებრივ მოკვდავთაგან, იგი შუაკაცია ცასა და მიწას შორის, ცისაც არის და მიწისაც. უბრალო მოკვდავთ არც მისი სიბრძნე უნდა გაუკვირდეთ და ზოგჯერ, არც მისი უგნურება, რადგან მისი ხელისუფალი, მისი გონებისა და გრძობის გამგებელი „სულ სხვაა“.

თუ ჩონგურის „სიმთა ხმების პარმონია“, ერთის მხრით, ადამიანს მადლა უნდა ეწეოდეს, ადამიანობის უხეივანს მადლს აზიარებდეს, მეორე მხრით, აკაკი თავის თავს „გარემოების საყვირად“ აღიქვამს, რომ სიმართლეს ემსახუროს. მისი აზრით, პოეზიის ძალა, ამ მხრივ, გულწრფელობასა და უშუალობაშია,

ლავს მის პოეზიას. აკაკის პატრიოტული გრძობა უაღრესად კეთილშობილურია, რადგან იგი ეფუძნება სხვა ქვეყნების ღირსების აღიარებას და პატივისცემას. აკაკისთვის მთელი ქვეყანა სახატეა, ოღონდაც მას თავისი ხატი ჰყავს – სამშობლო. ვისაც თავისი ქვეყანა არ უყვარს, იგი ვერც სხვა ქვეყანას შეიყვარებს. აკაკი წერეთელმა მაღალოსტატურად შეძლო, თავის ღირიკაში ამ გრძობის უფაქიხეს მხარეებს შეხებოდა. მან ინტიმური გრძობებიც მაღალეთიკურ იდეალს დაუქვემდებარა. სატრფოს სახეც პატრიოტული მიზანსწრაფით განმსჭვავდა.

აკაკის სამშობლოა „ცა-ფირუზ – ხმელეთ-ზურმუხტი“ მხარე, სატრფო, „ძველი ტურფა, დღეს მკვდარივით მძინარი, ფეხშიშველა, თავზედ ლეჩაქმოსდილი“, ავადმყოფი, რომელიც „არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს და ისევე გაიღვიძებს, ვინც შენატრის იმის სიკვდილს, უმაღლეს დაამიწებს“. აკაკის სამშობლოა მარადიული სატრფო – ნესტანი, რომელიც ქაჯებს ჰყავთ ტყვედ და გამოხსნას მოელის, ამირანია, რომელიც კავკასიის ქედზე მიუჯაჭვავთ, „მოვა დრო და თავს აიშვებს, იმ ჯაჯვს გაწვევებს გმირთაგმირი, სიხარულით შეეცვლება იმდენი ხნის გასაჭირი“.

აკაკის ლექსების ენა უაღრესად ემოციურია,

პირდაპირ გულს რომ უმიზნებს. მის პატრიოტულ ლექსებს, როგორც აღნიშნავენ, დიდი გადაძვები ძალაც აქვს, რომ პოეტი კი არ გემოდღვრავს, კი არ ქადაგებს სამშობლოს სიყვარულს, არამედ კამათის ფორმით ამკვიდრებს მას. პოეტი საზოგადოდ კი არ მოუწოდებს, სამშობლო გიყვარდეთო, არამედ სასტიკად კიცხავს ქართველს, ვინც არც შინ ვარგა, არც გარეთ, „ჯერ ქართული არ იცის“ და „უცხოვს ედება“, პირში მოქმედი არ უყვარს. თუ შია, მაშინ პატრიოტობს, მაგრამ გამძლარი სულ სხვაა; აკაკის მიზანში აქვს ამოღებული, თავს ესხმის იმას, ვინც „ღედას სნეულს და ავადმყოფს ერიდება, აშორებს თვალს, მოწიწებით თაყვანსა სცემს გადამთიელ დედინაცვალს“, ვისაც მარტო თვალტანადობა აქვს ქართველის, გულით კი სხვა სჯულისაა. „ღმერთად არ სწამს არაფერს სხვა, გარდა კუჭის, გარდა ფულის“. აკაკის მწარე ირონიის ობიექტია ის ქართველები, ვინც „ქართულ ენას არად ხდიან, შეილებს რუსულადა ზრდიან, ტრედიაკოვსკის აქებენ, და რუსთველს კი დასცინიან“.

აკაკი წერეთელი თავისი გაბედული ლექსებით აფხიზლებდა ქართველ ხალხს, თავისი ნამდვილი მტერ-მოყვარე რომ ეცნო. აკაკის პოეტური მემკვიდრეობა უაღრესად მრავალმხრივია. მისი ტალანტის მრავალფეროვნებას და მრავალმხრივობას საგანგებოდ გახაზავდა დიდი გალაკტიონი. როცა წერდა: „აკაკი ნამდვილი, სერგანტესი იყო ხუმრობაში, ნამდვილი ბაიბონი მწუხარებაში, ნამდვილი ჰაინე ერტიზში და შეუღარბელი მოქალაქე მამულის სიყვარულში“.

როგორც დიდი ფილოსოფოსი შვეკელი ამბობს: „თუ ხელოვანის მიერ ასახულ მასალას აწმყოსთან, თანამედროვე ცხოვრებასთან ადარაფითარი კავშირი არა აქვს, მაშინ იგი ჩვენი ადარ არის, საკუთარი ხალხის თვით წარსული ჩვენს დღევანდელ მდგომარეობასთან, ცხოვრებასთან და არსებობასთან უფრო ახლო კავშირში უნდა იმყოფებოდეს“.

თანადროულობის ერთი აუცილებელი ნიშანი თავისი დროის სიმადლეზე ყოფნაა, მაგრამ ამასთანავე, იგი გულისხმობს არა მხოლოდ თანამედროვე მოვლენებისა და ყოფის ასახვა-ხატვას, არამედ მათ ასახვას ისეთი პოზიციიდან, რომელიც ლოკალურ დროზე მადლა დგას, ზედროულია, როცა ხელოვანის ნაწარმოებს გადალაზული აქვს დროის ჯებირები. თუ რომელიმე ქართველ პოეტზე ითქმის, რომ თანამედროვეთა თავისი აზრობრივ-ემოციური სამყაროთი, ეს, უპირველესად, აკაკი წერეთელია.

ამგვარი იყო იგი თავისი ბუნებით, თავის დიდ მისიასაც ქვეყნის ყოველდღიური საზრუნავით განმსჭვავლვაში, ქვეყნის საჭიროების დაუზარელ სამსახურში ხედავდა. თავისი ქვეყანაც ძალიან საჭიროებდა ასეთ ხელოვანს (ანდა, როდის არ საჭიროებდა?) და ბედნიერია იგი, რომ ჰყავს აკაკი წერეთელი!

ლადო მინაშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

ხაშურის სამუხაუმო გაერთიანების ინიციატივით მიმდინარეობს ღიმილთა მიწის, მწიკთისა და საზოგადო მოღვაწის **ნინო ყიფიანის** არქივის კვლევა, რომელიც თბილისის სხვადასხვა მუზეუმებსა და ბიბლიოთეკებშია დაცული. კვლევას აწარმოებს ღიმილთა მიწის სახლ-მუხუმის ფონდების მცველი **კლარა ბელაშვილი**, რომელმაც აკაკი წერეთლის საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით მოგვარა ნინო ყიფიანის ერთ-ერთი წერილი.

აკაკის ცხელთან

სულ მოკლე ხანმა განვლო მას აქეთ, რაც, იმ ჩვენთვის სანეტაროდ დღეს, მეც მხვდა წილად, წარმომსდგარიყავ შენს წინაშე მოსალოცად ისე, როგორც დღეს მხვდა უბედური ხვედრი – შენი ცხედრის წინ მოვსულიყავ დასატირებლად. მაშინ მე ჩემი სიტყვა შენდამი ასე დავიწყე: ჩვენო ძვირფასო, და, რაც უფრო, მოტანებულია უამო შენთან განშორებისა, მით უფრო გაძვირფასებულო-მეთქი. რა საბედისწერო ყოფილა ჩემგან ეს ნათქვამი! აკი, შენც ამაზე ცრემლი მოგერია და მეც ჩემი სიტყვები შევინანიე. მართალია, ამით, უნებურად გავახსენე შენი მომაკვდაობაც, მაგრამ ქართველის გული მაინც ვერ შეეგუებოდა იმ აზრს, რომ შენ ხორციელადაც უკვდავი არ იქნებოდი, ან რა გასაკვირალია? წარმოდგინე გაშვილებული, მშვიერ-მწყურვალნი, სულით ტანჯული ადამიანი ჩაფერფლილ კერას რომ მისჩერებია, სადაც მხოლოდ ერთადერთი დარჩენილი კუნძი დევს, ღვივის და მისგან, დროდადრო, ავარდნილი ნაპერწკლებითა თბება. მოხვდა ნიაღვარი და ეს კუნძიც ჩაექრო! და, შენც ხომ, ქართველის ჩაგრული გულისთვის, მისი მაშვრალი სულისთვის სწორედ ასეთი ცეცხლი იყავი! მაგრამ ნეტავ, რად ძალუძს ჩემს სუსტ ენას დაგსახო აქ ის, რაც შენ ჩვენთვის იყავი! და ეს არც მინდა. მე სულ სხვა ცეცხლი მეკიდება გულს, შენ რომ გხედავდადუმებულს! რომ შემეძლოს რომ ნება მქონდეს ამისი, მე მოვიგლეჯდი თავს, გავშლიდი თმებს და დავჯოხი ხოკვით, შენი ღეჩაქ-მოხდილი სამშობლოს წილ, მოთქმით ასე გეტყვოდი: ჩემო პირმშო შვილო, აკაკი, ამას რას სჩადი? რა დრო შეგიჩრქვია საუკუნო ძილისთვის? აბა, მიმოიხედე ჩემს გარშემო, რა დღე მადგია! მთელი ჩემი არსება მწუხარებითა სდულს და გადმოდის! ჩემი მშვენიერი ვაჟკაცი, ჩემი არწივი, გულიდან მომგლიჯეს და შორს გადმიტყორცნეს, იქ სისხლს ღვრიან! შინ დამირჩნენ უსუ-

სურნი და უძღურნი, მშვიერ-მწყურვალნი, ისინი კენესიან! მათ შევლა უნდა და ვინ იქნება იმათი პატრონი, და თუ არა, ისევ შენ, რომ ცდაათი წლის განმავლობაში მათთვის კერპად დამდნარო? აი, ამას გეტყვოდი, ამას გისაყვედურებდი შენი გულდამწვარი სამშობლოს წილ, ჩვენო ნუგეშო, ჩვენო ჭირისუფალო აკაკი. მაგრამ იქნებ, ამაზე შენც გქონდა პასუხი, შენც დაიდალე, დაიქანცე აქ მასზე ზრუნვით, მასზე მოთქმით და იქნებ, ახლა სხვა გზას მიჰმართე, დაუახლოვდი იმის მფარველს, რომ მას აუწყო მისი ყოველი და მომავალი ჩვენი ბედი იმას მიანდო. იყოს ნება შენი, ჩვენო გულთამხილავო, საყვარელო მოხუცო და აი, ჩვენც მოვედით შენს ტკბილ ბინაზე, მოვედით რომ მოგტაცოთ შენ უნებურად, შენს საყვარელ საჩხერეს, შენს მათაყვანებელ ნათესავებს, მეზობლებს და მთელს იმერეთს, რომ მოგიყვანოთ შენს დედა-ქალაქს და იქ მივაბაროთ იმის წილს შენი ძვირფასი ცხედარი. იქ, შენს აღმართულ წმინდა საფლავზე შემოვიკრიბებით მთელი შენი ერი და იქ დავსდებთ ფიცს, წმინდა აღთქმას, რომ ვემსახუროთ შენს მოძღვრებას, შენს ტკბილ სამშობლოს თავდადებით, შეუდრეკელად და შენ კი, დიდო ჩვენო ჭირისუფალო, კვლავ ილოცე ჩვენთვის, ილოცე, რომ დაგვდგომოდეს ისეთი დრო, როდესაც შევსძლებთ, მოვიდეთ შენთან და შენგან დაბარებული აღვისრულთ, ჩამოგდახოთ: – გიხაროდეს, მონატრებულო, გაიღვიძა, გაიღვიძა! ეხლა კი, მოწიწებით და სასოებით ვიდრეკ მუხლს შენი ნათელი ცხედრის წინაშე და გმადლობ, უსაზღვროდ გმადლობ შენი დიდი ამავისთვის, ჩვენს გულში სამარადისოდ აღბეჭდილო, ტკბილო აკაკი!

ნინო ყიფიანი

გაზეთი „თემი“, №207, 1915, 16.02

„აკაკი აჭირდა და თქვა, უამხანავოდ კვდებო“ ნინო წერეთლის მოგონებებიდან

რამ ავაჭირა წრემლოებით უხვით,
თავი რად იგრძენ უამხანავოდ?!
შენ – პოეზიის ფესვმავარ მუხას
თვით ზურა უნდა მოგეტქარაგმოს!
რამ შეანუხა კარნი-პოეტი,
რატომ აჭირდა ღმერთი ზეურიდან?
რომელ ამხანავს უნდა მოეძღვნა
შენთვის ძვირფასი ის ფიქრ-ვერცხლი და
ვის უნდა ეთქვა ერთი სიძარტლე,
თუ არ მზეს – მწრწინავს ქვეყნის ზომონდად,
სად გავიწილა, ანდა სად თქმულა
ღმერთს ამხანავად ვინმე ჰყოლოდა?!
წრემლოდ გადმოღვრილ ვარსკვლავთ აღმასებს
იმერეთის რა ჩუმად კვირვობდა
და იქ – სხვიტორულ მინის ზაქანზე
კარნი კი არა, ღმერთი ტიროდა...

მურად მთვარელიძე

3 თ ე ზ ი ა

ნაცი ლონიძეილი

ვერეში, ვფგები! ისევ
ვერეში...
სადღაჯ აქ, ჩემი თმენის
ზღვარია...
ფლემდე, მოვდივარ ხელის
რეწებით
და ვეძებ ჩემს გზას
დიდი ხანია...
დაღლილი მოლოდინს სიმშვიდეს
ვუტყუებ
და ვიძიებ, როგორ
რიტუალს...
ფრო, საბოლოოდ მაფრთხილებს
უტყუებ
რომ საბოლოო იმედს
მიტოვებს...
და...ისევ ვფგები! აღარ
ვერეში!
როგორც სტიქია, იზრდვის
განგება...
ზღვაში, მინაზერ - ყველგან
მეძებენ
ჩემი სიკეთის ზუმერანგები...

აღარ თენდებ,
ლევა ზერამ მზე დაატყუებ...
მინდა ავფგე და
კომპარები გავამზეურო,
თუმც, ხანდაზომული ჩემი დარდი
ყველგან დამყვება, -
ვით ჩრდილი ჩემი,
უფერული და უხეირო...
ამ უწყვეტ მარტოობას
ვადარ ვასდის...
და გულ-გრილობით ნაირრევს,
ფროც ვერ მკურნალობს...
ფლეს, ერთადერთი ჩემი ლექსი,
ვით ავანგარდი
სულის ხვეულებს მიმზეურებს
და მიმწყურვალებს...

* * *

გზა ბაზბაძეილი

ფლეს ავინყვიტე ძველი ლუზა...
გზა გავაგრძელებ
და შევიგრძენი
ზედაპირის ზანტი ლივლივი...
სულის უძველეს კიდობანში
ველარ გავძელი...
ფიფხანს მეგონა,
ასე რხრა ზღვას გადავივლიდი...
ჩამოვამორე სქელი მტკერი
მარდურ ორენებას
და ჩავისუნთქე
შენი სუნთქვით სავსე ჰაერი...
ფლეს ჩემი ეგო
ორენებაზე ველარ მორდებდა...
გზა გავაგრძელებ,
გზა ურხო და რაღაცნაირი...

საღამო

ეს ზაფხულიერ გასულა,
გუბე-გუბე, ქარდაქარ...
ზინდი გახდა ზრდასრული,
ნვიმა დადის კარდაქარ...
მომეძალა ზე სევდა,
განრდა რუხი ფლის ფერი...
მენატრებით მზე, შენ და
რა ზერაზე რისფერი...

სარბეზი

ჰა, კიდევ ერთი წელი მეახლა
და დარდი ჭიქის ფსკერზე ჩავკიდე...
შენი ღიმილი მახსოვს მე ახლა,
თვალეში შავი ტბები ჩანს, კიდევ...
ეს ზრონეულისფერი ტუჩები
მნიფე ხილივით არის დამტკბარი,
ჩემს ლექსებს ვერ შენ გადაურჩები, -
ასეთი ნორჩი, მდორე და მტკნარი.
ჩემში შიშველი კდემა გახელებს
და ხორბლისფერად აჭრა ლანჯების...
ეს ლექსი მიჭნას გადაგახედეშს,
დასაძინებლად რორა დანჯები...

დებიუტი

შიო ლალუაშვილი დაიბა-
და ძ. საშურში. ამჟამად ილ-
ნას სახელმწიფო უნივერ-
სიტეტის მეცნიერებისა და
ხელოვნების ფაკულტეტის
პირველი კურსის სტუდენტია.
ლეძიას წერა ორი წლის წინ
დაიწყო. სათქმელისა და ლექსის
ფორმის ერთდროულ ძიებაშია
18 წლის ნიჭიერი ახალგაზრდა...
საკუთარ თავზე მუშაობით,
ვფიქრობთ, შიო ლალუაშვილის
სახით, საინტერესო ავტორი
შემაბაბა მართულ პოეზიას.

* * *

შენს თავს ჯერ, თუმცა, სულ პატარას არქმევ და ისევ,
ვერფრით ატევ სამყაროში ანენილი ფიქრებს,
გგონია, შენი სული არის უძირო სიღრმე,
ავლი კიბეს, ჩქარობ... სადმე გელიან, იქნებ...
ამ სამყაროში ისე გინდა შენ სიმარტოვე,
როგორც შვილმოკლულ დედას ომში, შვილისთვის - მინა!
მერე გათბობ კაპილარით გადამსკდარ ხელებს,
მაგ სისხლის სითბო გულის გიძგერებს და სუნთქვას გინვავს!
მერე თავისთან დამიბარებს ვაგნერი, ლისტი,
მე კი გრაგნილებს მივიტან და მოვანხევ კართან,
ვირ, ნაკლები შემიძლია, ვიწდი და ვიწრი,
თავად გოეთე მის შეგირდად შენ აგიყვანდა.
მე, ფიფხანს დიდი მიზნებისგან ვიქნები შორით,
უძნეო, მხოლოდ ღმერთისაგან მოვითხოვ შველას,
კვლავარ იქნება საბოლოოვევლი, თითქოს ომივით,
მე ნავაგებ და შევეჩვევი უფრთებოდ ფრენას.

* * *

ფლეს, ვის რად უნდა კვაზიმოდო, თუკი გრეი ჰყავთ?!
წარსულის ძეგლებს ნაუქალეს გვარ-სახელები,
არ არის დილა, არც საღამო, იქნებ, შეიკრას
იუდამ ყულოფი, ნაშუადღევს თავის ხელებით...
ჰოდა, შენც ვაგნერ, მესაყვირეს უთხარი, ტაქტში
სწორად ჩაჯდეს და, ამ ნიქსესარ, იქნებ, გაუგო,
რალა ვაგნისდათ ერთი ტყვია, პაოლომ ტაში
შენწყვეტინა ზრზოს და, მერე ნესი აიგო.
თქვენ კი, თქვენ ტაშსარ აღარ უკრავთ, პარტურში სხედხართ
ბოღმით სავსენი, ლოყას ავად, ფხიზლად შეწყურებთ,
გსურთ, მთელ სამყაროს ზოროტება დაერეს მესად,
გონებას ღიბრით გადაზინდავთ, დაიბობთ ყურებს!
აუღელვებლად გამიმეტებთ მერ და... შვილებსარ!
მთელ თქვენს ფლანგებს ზარიკადებს მიუძღვნით ისევ,
ლამანჩელს აზარს დაუნუნებთ ნასადილოვს და,
რხედრების ადგილს, კვლავ შავ-თეთრებს გამოფენთ ნიშებს!..
და ვის რად უნდა კვაზიმოდო, თუკი გრეი ჰყავთ?
თუკი ძეგლებსარ სახელები კვლავ ნაუქალეს...

ღებოუცი

ბიოგრაფიული მონაცემები
საზოგადოებრივი აქტივისტი
საზოგადოებრივი აქტივისტი
მედიის მენეჯერი
და მანაჯერი

მწერის კვალი

მოხუცი მოღვაწე ზეცას შეჰყურებდა. ციოდა... ფიქრებში ისე გართულიყო, რომ ყველაფერი დავიწყებდა. ბერიკაცის წინ ახოვანი მამაკაცი იჯდა, მოუთმენლად ელოდა, თუ რას იტყოდა იგი... მათ გვერდით ოც წლამდე სიმპატიური ბიჭი ჩამომჯდარიყო. მამაკაცი, დროდადრო, არაყს სვამდა და მოხუცს შესცქეროდა.

- რას ჩაფიქრებულხარ, მოხუცი? რას გაჩუმებულხარ, ხმა ამოიღე, თორემ დავიტანჯვით უსაქმრობით...
- თქვენ ლაპარაკი საქმიანობა გგონიათ?
- შეიძლება, ასეც ითქვას - გაეპასუხა კაცი.
- სიყვარულზე...
- სიყვარული? ხომ არ მომესმა?... ჩვენ ყველანი ილუზიებითა და ვალებით ვცოცხლობთ, არ დაგავიწყდეს, - ისევ უპასუხა კაცი.
- სიყვარული და ილუზია სხვადასხვა ცნებებია.
- კი, მაგრამ, დღესდღეობით, სიყვარული არ არსებობს, სამაგიეროდ, არსებობს ილუზიები სიყვარულზე.
- მაგრამ სიყვარულის გარეშე, ადამიანის ყოფას რა აზრი აქვს? - დიალოგში ბიჭი ჩაერთო.
- ყოველ სიყვარულს მარადიულობა სწყურია და სწორედ ეს არის სიყვარულის მარადიული წამება. მეარი ამქვეყნად არაფერი არ არის, არც მარადიული დარჩა რამე. ყველაფერი წარმატებულია, სიყვარულიც კი! - კაცი დაამთავრა და არაყი მოსვა...
- მაგრამ სიყვარული ხომ...
- შეეშვი, - შეაწყვეტინა მოხუცმა ახალგაზრდას, - მაგისთვის სიყვარული არ არსებობს, იცი, როგორია მისი ცხოვრება? - გავიღვიძე, დავლიე, გავითიშე.
- გავიღვიძე, ისევ დავლიე, გავითიშე. ასე გრძელდება უსასრულოდ.
- ბიჭისთვის მოხუცისა და ლოთის საუბარი გაურკვეველი იყო, იგი სულ სხვაგვარად ფიქრობდა.

- მართალია, ადამიანის სიცოცხლე ძალიან ხანგრძლივია ერთი სიყვარულისთვის, მეტად ხანგრძლივი... სიყვარული მშვენიერი რამ არის, მაგრამ ერთ-ერთი ყოველთვის მოიწყენს, ხოლმე. მეორეს კი, სხვა არაფერი დარჩენია, გაშეშლება და რაღაცას ელის. - მჭერმეტყველება დაიწყო ახალგაზრდა ბიჭმაც.

- მაგრამ არსებობს ქალი, რომელიც ერთხელ მოვა ცხოვრებაში და ყველაფერს დაავიწყებს კაცს, სწორედ ამაზე საუბრობს მოხუცი. მე ვიცი ქალი, რომელიც მან ვერ დაივიწყა, ქალი, რომელმაც მის არსებას ყოველი მოლექულა დაუკარგა, რომელმაც გაანადგურა მისი აზრები და თავის მორჩილ და ერთგულ არსებად აქცია! - აი, ამიტომ გეუბნები, მაგას ნუ უსმენ, ხელმოცარული მასწავლებელი ან დიდ სარგებელს მოგიტანს, ან დიდ ზიანს მოგაყენებს, მას კი სარგებლობის არა ეტყობა რა. - თავისას არ იშლიდა კაცი.

ის მართალი იყო... მოხუცს მარადიული სიყვარულის სწამდა, რომელიც ერთხელ მოდის ჩვენს ცხოვრებაში. არყის მსმელს საერთოდ არ სჯეროდა სიყვარულის არსებობის, ახალგაზრდას კი მუდამ უყვარდა ვიღაც... საკმარისი იყო, ერთს დაშორებოდა, მის ცხოვრებაში სხვა გამოჩნდებოდა. „მეფე მოკვდა? - გაუძარჯოს ახალ მეფეს!“ ასეთი იყო მისი დევიზი.

ლაპარაკში გართულებმა ვერც შენიშნეს, როგორ მიუახლოვდა მათ მომხიბვლელი გოგონა.

- ქალიშვილო, გნებავთ, გიმკითხათ? თქვენ აქ არ ცხოვრობთ. - მისალმების ნიშნად თავი დაუკრა ბიჭმა.

- თავი არ წააგო, არ შეგვარცხვინო! - ჩუმად გადაულაპარაკა მოხუცმა.

- ნუ გეშინია, - ასევე ჩუმად მიუგო ბიჭმა. - დაბრძანდით, - ადგილი დაუთმო ახალმოსულს.

ქალის თავბრუდამხვევი სურნელება გაიფანტა ირგვლივ.

- ზღაპრული სურნელებაა! უმადლესი პოეზია უნდა მოიშველიო, რომ ღირსეული შედარება გამოინახო. - ბიჭმა თბილი მზერა მიაპყრო გოგონას.

- გმადლობთ, - შეიფერა ახალმოსულმა.

ორი საათის შემდეგ ერთმანეთს სიყვარულს ეფიცებოდნენ.

უცბად, მათ წინ საუკეთესო მარკის მანქანა გაჩერდა.

- ქალიშვილო, ხომ არ გცივათ? აქ თბილა, დაბრძანდით. - გოგონამ ბიჭს შესხვია, ერთი წუთით დაფიქრდა და მანქანაში ჩაჯდა.

ბიჭმა დარჩენილთ მოავლო მზერა. მოხუცი ტიროდა, კაცი ისევ არაყს სვამდა.

- ხედავ, მოხუცი? ეს არის სიყვარული, ამ დროში ფულზე ყიდიან სიყვარულსაც, ოჯახსაც და შვილებსაც.

შენნაირები კი, მხოლოდ ერთეულები რჩებიან!

თვალსაზრისი

რა არის განმანათლებლობა?

განმანათლებლობა მე-18 საუკუნის ევროპის ფილოსოფიური, ლიტერატურული და საზოგადოებრივი მიმდინარეობაა, რომლის მთავარი იარაღი იყო კრიტიკა. ამ პერიოდის მოაზროვნეები ცდილობდნენ, გამოსულიყვნენ სქოლასტიკური აზროვნების ჩარჩოებიდან, რომელიც ყოველგვარ საღ შეხედულებას ზღუდავდა და ახშობდა. ისინი ცდილობდნენ, რელიგიისა და ტრადიციებისგან დამოუკიდებლად ეაზროვნათ და, მხოლოდ გონების კრიტიკის ანალიზის შედეგად, გამოეტანათ დასკვნები ამათუიმ საკითხზე, იქნებოდა ეს, ფილოსოფიური, თუ უბრალოდ, ცხოვრებისეული სადავო საკითხები. აქედან გამომდინარე, შუა საუკუნეების რელიგიურ-დოგმატიკურ წარმოდგენებს განმანათლებლობა უპირისპირებდა რაციონალიზმსა და ტოლერანტობას.

1784 წელს, გერმანელმა ფილოსოფოსმა **იმანუელ კანტმა** გამოაქვეყნა წიგნი, სათაურით „რა არის განმანათლებლობა?“ მან იგი განმარტა, როგორც ადამიანის გამოსვლა არასრულწლოვანებიდან.

„ადამიანი თავის უმწიფრობაში თავადვეა დამნაშავე, ანუ მას აკლია გაბედულება, სხვისი ზედამხედველობის გარეშე გამოიყენოს საკუთარი გონება, საკუთარი განსჯა და დაუჯეროს მას“, - ამბობს **კანტი**. რას გულისხმობს იგი არასრულწლოვანებიდან გამოსვლაში?

შუა საუკუნეების ევროპაში განვითარებული იყო ფილოსოფიური მიმდინარეობა-სქოლასტიკა, რაც გულისხმობდა იმ დროისათვის დაწესებული სტანდარტებისა და დოგმების მიხედვით მსჯელობას, რომელიც ადამიანს ართმევს საკუთარი შეხედულებებისა და

აზროვნების უნარს. **კანტი** ამ დოგმების დამსხვრევას გვთავაზობს.

დმერთმა ადამიანი ისეთი დიდებული საჩუქრით დააჯილდოვა, როგორცაა აზროვნება, შესაძლებლობა, - დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილებები მხოლოდ საკუთარ გონებრივ მსჯელობაზე დაყრდნობით და არა ვინმეს, ან რაიმეს ზედამხედველობის ქვეშ. რატომ არ უნდა გამოვიყენოთ ეს ღვთისგან ბოძებული უნარი და ჩამოვაცალიბოთ რაღაც ახალი, რომელიც სულ სხვა ხიბლს შემატებს ცხოვრებას? რატომ არ უნდა მივცეთ ჩვენს გონებას გასაქანი, რომ უფრო მეტად განვითარდეს?

განმანათლებლობის უმთავრეს მტრად ფილოსოფოსები სიზარმაცესა და სიღაწრეს ასახელებენ. ძალიან ადვილია ნატუჭში ყოფნა. მერე რა მოხდა, თუ არ ვფიქრობ! სხვა ხომ ფიქრობს და აკეთებს? - ამ პრინციპით ცხოვრება საკმაოდ კომფორტულია, იყო შენთვის, შეასრულო ის, რასაც გიბრძანებენ, დაექვემდებარო სხვას და ცხოვრობდე ასე „მშვიდად და აუმღვრეკლად“. თუ კარგად დაგვიქრდებით, მიგხვდებით, რომ ეს კომფორტი კი არა, - უბედურებაა, რომლის სათავე სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ადამიანთა უმრავლესობას ეზარება ტვინის ზედმეტად ამუშავება და ძიება.

ყველა ჩვენგანი უნდა ცდილობდეს, გონებას არ მისცეს დანაშაულებების საშუალება, რადგან მხოლოდ ასე თუ შევძლებთ უკეთესობისკენ ცვლილებას.

მარიამ აბელიანი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციოლოგიური და პოლიტიკური მეცნიერებათა ფაკულტეტის IV კურსის სტუდენტი.